

KAMU HİZMETLERİNDEN YARARLANMA HAKKININ ENGELLENMESİ SUÇU

Prevention of the Right to Enjoy Public Services

Recep KAHRAMAN*

Özet

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu m. 113), bir kamu faaliyetinin yürütülmesi veya kamu hizmetlerinden yararlanılması cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla engellenmektedir. Suçla korunan hukuki yarar, kamu faaliyetinin devamlılığıyla birlikte sunulan kamu hizmetlerinden bireylerin yararlanabilme haklarıdır. Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi, seçimlik hareketli bir suçtur. Suç tipinde, kamu faaliyeti ve kamu hizmeti arasında bir ayırım yapılmıştır. Kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi ile kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi, iki bağımsız hareket olarak düzenlenmiştir. Kamu faaliyetinin yürütülmesi ya da kamu hizmetlerinden yararlanılması engellendiğinde, suç tamamlanmaktadır. Engel olma hali gerçekleşene kadar suça teşebbüs mümkündür. Engellenmenin, cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla gerçekleşmesi gerekmektedir. Hem icrai hem de ihmali hareketle işlenebilmektedir. Fiilin taksirli hali ceza kanununda düzenlenmediğinden, kasten işlenebilen bir suç tipidir. Cebir veya tehdit, suçun unsuru olarak ayrıca cezalandırılmadığından ve böylece tek bir suçun haksızlık unsurunu oluşturduklarından, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi bileşik suç olarak kabul edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi, Kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi, Cebir, Tehdit, Hukuka aykırı davranış.

Abstract

In the crime of prevention of the right to enjoy public services (Turkish Penal Code, Law no. 5237, Art. 113), the execution of a public activity or enjoying from public services is prevented by coercion, threat or any other unlawful behavior. The legal benefit protected by crime is the continuity of public activity and the right of individuals to enjoy from the public services provided. Prevention of the right to enjoy public services is regulated as an offence committed through alternative acts. In this crime, a distinction is made between public activity and public services. Prevention of the execution of a public activity and enjoying from a public service are regulated as two independent acts. The crime is completed when the execution of a public activity or enjoying from public services is prevented. Attempt is possible until prevention. The prevention must occur by force, threat or other unlawful behavior. The crime can be committed both by way of commission and by omission. Since the negligent form of the act is not regulated in the penal code, it is a type of crime that can be committed intentionally. Coercion or threat

* Bu makale Etik Kurul iznine tabi değildir/This article is not subject to Ethics Committee permission.

* Makale Geliş Tarihi/Article Received Date: 10.08.2022

* Yayın Kurulu Kabul Tarihi/Editorial Board Acceptance Date: 28.09.2023

* Dr. Öğretim Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Adalet Meslek Yüksekokulu, recepkehrmn@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-0991-9692>.

is not punished separately as an element of the crime. They constitute the element of injustice in a single crime. Therefore, prevention of the right to enjoy public services is considered as a compound crime.

Keywords: Prevention the execution of a public activity, Prevention the enjoying from public services, Coercion, Threat, Unlawful behavior.

GİRİŞ

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu (TCK m. 113), 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ikinci kitabının ikinci kısmında, Hürriyete Karşı Suçlar başlıklı yedinci bölümünde düzenlenmiştir.

Cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, bir kamu faaliyeti yürütülmesine ya da kamu hizmetlerinden yararlanılmasına engel olunması yaptırıma bağlanmıştır. Suç tipinin düzenlenmesiyle birlikte, kamu faaliyetinin hukuka uygun olarak zamanında yürütülebilmesi ve kişilerin, mevzuata uygun olarak hizmetlerden yararlanabilmesi amaçlanmaktadır.¹

Çalışmanın amacı, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun unsurlarının belirlenmesine katkı sağlamaktır. Çalışmada, suçun özelliği açıklanmakta ve mevcut kanuni düzenleme ile doktrin ve yargı kararları açısından uygulamaya nasıl yansdığı değerlendirilmektedir. Suça ilişkin olarak doktrinde ve yargı kararlarında yapılan tüm tartışmalara da çalışmada yer verilmiştir.

I. KAMU HİZMETLERİNDEN YARARLANMA HAKKININ ENGELLENMESİ SUÇU

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 113'üncü maddesinde düzenlenmiştir.²

¹ Her vatandaşın kamu hizmetlerinden yararlanabilme hakkı bulunmaktadır. Bu hakkın herhangi bir engellemeye tabi olmaksızın kullanılabilmesinin dayanağı olarak, 1982 Anayasası'nın 5'inci maddesi ile 10'uncu maddesinin son fıkrası birlikte değerlendirilmelidir. Devletin, kişilerin kamu hizmetlerinden yararlanabilmesi adına engelleri ortadan kaldırma çabasıyla birlikte, somut olarak ortaya çıkabilecek ve kişilerden kaynaklanan engellemelere karşı tedbir alma görevi bulunmaktadır. İbrahim Şahbaz, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu Cilt I* (Yetkin 2020) 1665.

² 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinde yer alan kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu, mülga 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 188'inci maddesinin 5'inci fıkrasına tekabül etmekteydi. *"Bir kimse, gayrimeşru olarak kamu hizmetlerinin görülmesine ayrılan yapılara veya eklentilerine girilmesine veya orada kalınmasına kişiler veya eşya üzerinde zor kullanarak veya başkalarını tehdit ederek engel olursa, iki yıldan dört yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır."* Mülga Kanun'un 188'inci maddesinin 5'inci fıkrası ile 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesi arasında önemli farklılıklar bulunmaktadır. Mülga Kanun'da, yapılara girilmesi, orada kalınması suç olarak tanımlanmakta iken 5237 sayılı Kanun'da kamu faaliyetinin yürütülmesinin ve kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi suç olarak düzenlenmiş ve kapsam genişletilmiştir. Mülga Kanun'da, kamu hizmetlerini sunan makamlar normda sayılmamıştır; 5237 sayılı Kanun'da ise kamu kurumu, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak hareket edenler şeklinde somutlaştırılmıştır. Hasan Tahsin Gökcan ve Mustafa Artuç, *Türk Ceza Kanunu Şerhi Cilt III*

Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla;
a) *Bir kamu faaliyetinin yürütülmesine,*
b) *Kamu kurumlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında verilen ya da kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak sunulan hizmetlerden yararlanılmasına engel olunması hâlinde, fail hakkında iki yıldan beş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.*

02/03/2014 tarihli 6529 sayılı Kanun ile birlikte, 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin başlığı ve metin kısmı değiştirilmiştir. Değişiklikten önce kamu kurumu faaliyetlerinin yürütülmesine engel olunması hali yaptırıma bağlanmış olup, maddenin başlığı da *"kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi"* olarak düzenlenmişti.³ Değişiklikle birlikte maddenin başlığı *"kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi"* olarak düzenlenmiş, kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi de yaptırıma bağlanmıştır.⁴ Değişiklikten önce kamu hizmeti kavramı ne suçun başlığında ne de metin kısmında yer almaktaydı. Değişiklikle birlikte hem suçun başlığında hem de metin kısmında, özellikle kamu hizmeti ve kamu hizmetinden yararlanma hakkı vurgulanmaktadır.⁵

6529 sayılı Kanun değişikliğinden önce, yürütülen bir kamu faaliyetinin sonucu olarak kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi suç değildi. Kamu faaliyeti kesintiye uğramadan, yürütülmesi engellenmeksizin devam etmekle birlikte, kamu hizmetlerinden yararlanmanın engellenmesine yönelik fiiller cezasız kalmaktaydı. Bu durumun önüne geçmek amacıyla faaliyetin yürütülmesinin engellenmesiyle birlikte, hizmetlerden yararlanılmasının engellenmesi de maddeye dâhil edilmiş ve suçun kapsamı genişletilmiştir.⁶

6529 sayılı Kanun değişikliğinden sonra 113'üncü maddenin metni, madde başlığından daha ayrıntılı düzenlenmiştir. Şöyle ki (a) bendinde kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi; (b) bendinde ise kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi yaptırıma bağlanmasına rağmen madde başlığı sadece kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi olarak düzenlenmiştir. 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinde değişiklik yapan 6529 sayılı Kanun'un

---

(Adalet 2021) 4373; Mülga Kanun'daki düzenlemede, 5237 sayılı Kanun'un aksine suçun tamamlanması için faaliyete ya da hizmetten yararlanılmasına engel olunması gibi bir koşul bulunmamakta, yapılara girilmesinin veya orada kalınmasının engellenmesi yeterli kabul edilmekteydi. Süheyl Donay, *Türk Ceza Kanunu Şerhi* (Beta 2007) 180.

³ Bkz. 6529 sayılı Kanun değişikliğinden önceki 5237 sayılı Kanun madde 113: *"Cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, kamu kurumu faaliyetlerinin yürütülmesine engel olunması halinde, bir yıldan üç yıla kadar hapis cezasına hükmolunur."*

⁴ Şahbaz (n 1) 1665.

⁵ Sinan Altunç, "Kamu Hizmetlerinden Yararlanma Hakkının Engellenmesi" *Özel Ceza Hukuku Cilt III* (Onikilevha 2021) 115, 118.

⁶ Şahbaz (n 1) 1665.

13'üncü maddesinin gerekçesinde bu durum şu şekilde izah edilmektedir: “*Kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetinin engellenmesinin müstakil bir suç olarak tanımlanmasındaki asıl sebep, bu faaliyetlerin kişiler bakımından kamu hizmeti niteliğini taşımasıdır. Bu nedenle, madde başlığında yapılan değişiklikte, kişilerin kamu hizmetinden yararlanma hakkına vurgu yapılmıştır.*” Gerekçeyle uyumlu doktrinde yer alan bir görüşe göre kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun maddi konusu kamu faaliyeti ya da kamu hizmeti olmayıp, faaliyet ya da hizmetin sonucunda kişilerin hizmetlerden yararlanabilmelerinin engellenmesidir.⁷ Başlığın değiştirilmesinin temel nedeni; kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesinin, faaliyetin yürütülmesinin engellenmesinin doğal sonucu olarak kabul edilmesidir. Kanun koyucu da kurum faaliyetinden ziyade kişilerin hizmetlerden yararlanma hakkını vurgulama amacını taşımaktadır.⁸ Doktrinde yer alan görüş bizce yerinde değildir. 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinde, iki ayrı seçimlik hareketin düzenlenmesinin bir amacı bulunmaktadır. Somut olayda bir faaliyet yürütülürken o an için hizmetten yararlanan kişiler bulunmayabilir. Örneğin; bir kamu faaliyeti olarak kamunun dirliğini, düzenini sağlamak amacıyla kolluk faaliyeti yürütülmektedir. Kolluk görevlilerinin kontrol noktasına araçlarıyla gelerek güvenlik kontrolü yapmasına orada bulunan bir kişi engel olduğunda, faaliyetin yürütülmesi engellenmektedir. Somut olayda bir kamu hizmeti bulunmasına rağmen henüz bu hizmetten yararlanan kimse bulunmamaktadır. Bu durumu dikkate alan kanun koyucu da 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinde, hem kamu faaliyetinin yürütülmesini hem de kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesini bağımsız seçimlik hareketler şeklinde düzenlemiştir. Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkı bulunmasa da kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi cezasız bırakılmak istenmemektedir. Bu nedenle 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin başlığının, kamu faaliyetinin yürütülmesini de kapsayacak şekilde değiştirilmesi, madde başlığı ile metin arasındaki çelişkinin ortadan kaldırılması adına yerinde olacaktır.

II. SUÇLA KORUNAN HUKUKİ YARAR

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda korunan hukuki yararın, 6529 sayılı Kanun değişikliği ile birlikte değerlendirilmesi gerekir. Değişiklikten önce hukuki yarar, kamu idaresinin sürekliliğinin sağlanması olarak kabul edilmekteydi. Değişiklikle birlikte hukuki yararın kapsamı genişletilmiş olmaktadır. Kamu idaresinin sürekliliğinin yanında aynı zamanda kişilerin bireysel olarak kamu hizmetlerinden yararlanabilme hakkı da korunmuş olmaktadır. Hizmetin sunulmasıyla birlikte kişiler, mevzuata uygun olarak bunlardan yararlanma hakkını kullanabilmelidirler.⁹

⁷ Hasan Gerçekler, *Türk Ceza Kanunu Yorumu Cilt I* (Seçkin 2018) 1235.

⁸ İbid.

⁹ İbid 1236.

III. SUÇUN UNSURLARI

A. Suçun Maddi Unsurları

1. Fail ve Mağdur

Madde metninde fail bakımından sınırlandırma yapılmadığından suçun faili herkes olabilmektedir.¹⁰ Failin, faaliyeti engellenen ya da hizmetten yararlanmanın engellendiği kurumlarda çalışıp çalışmamasının da suça herhangi bir etkisi bulunmamaktadır.¹¹

Suçun mağduru; bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin sonucunda haklardan yararlanabilecek olan ve kamu hizmetlerinden yararlanılması engellenen kişi ya da kişilerdir. Kamu kurumu, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ile verilen izinle kamu hizmeti sunma yetkisine sahip olanlar, zarar gören olarak kabul edilmektedir.¹²

2. Suçun Konusu

Suçun konusu kamu kurumları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ya da izinle kamu hizmeti veren kişiler tarafından yürütülen kamu faaliyeti ile bunlar tarafından sunulan kamu hizmetleridir.¹³

3. Hareket

a. Genel Açıklamalar

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda fiil, bir kamu faaliyetinin yürütülmesine veya kamu kurumları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından ya da kamu makamlarının verdiği izin ile sunulan kamu hizmetlerinden bireylerin yararlanabilmesine engel olunmasıdır.¹⁴

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi seçimlik hareketli bir suç tipidir. 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinde, kamu faaliyeti ve kamu hizmeti arasında bir ayırım yapılmıştır. İlk seçimlik hareket (a) bendinde, cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi; ikinci seçimlik hareket ise (b) bendinde, yine cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi olarak düzenlenmiştir.¹⁵

¹⁰ Gökhan Taneri, *Hürriyete Karşı Suçlar* (Seçkin 2020) 459.

¹¹ Gökcan ve Artuç (n 2) 4374.

¹² İbid.

¹³ Zeki Hafizoğulları ve Muharrem Özen, *Kişilere Karşı Suçlar: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (USA 2016) 198.

¹⁴ Gökcan ve Artuç (n 2) 4375.

¹⁵ Şahbaz (n 1) 1666.

b. Bir Kamu Faaliyetinin Yürütülmesine Engel Olunması (m. 113/1-a)

Kelime anlamı “işler halde olma” şeklinde tanımlanabilen¹⁶ faaliyet kavramının, norm ile korunan hukuki yarara uygun şekilde, idare hukuku anlamında ve idare hukuku kurallarıyla değerlendirilmesi gerekmektedir.¹⁷ İdare hukukunda kamu faaliyeti, kamu yararını gerçekleştirmek amacıyla yürütülmektedir. Toplumda güvenliğin sağlanması, dirlik ve düzenin gerçekleştirilmesi, genel sağlığın korunması; kamunun ihtiyaç duyduğu hizmetlerin belirlenmesi ve bunların düzenli ve sürekli şekilde yerine getirilmesi; bu amaçla gerekli olan aynı ve insani kaynağın organizasyonu, planlanması ve yerine getirilmesi etkinliğidir.¹⁸

Kamusal faaliyet, faaliyeti yerine getirenler için kamu görevi iken faaliyetin muhatapları için kamu hizmeti niteliğindedir.¹⁹ Kamu faaliyetinin içerdiği etkinlik, kamu hizmeti etkinliği olarak değerlendirilmektedir.²⁰ Bu nedenle 5237 sayılı Kanun’un 113’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (a) bendinde, doğrudan değil, dolaylı olarak kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suç olarak kabul edilmiştir.²¹

Kamu hizmeti, kamu faaliyetinin konusudur.²² İdare, birtakım faaliyetlerde bulunur; bireyler ise bu faaliyetlerden yararlanır. Faaliyetin sonucunda yararlanan sonuç kamu hizmetidir. Bu halde hizmeti gören için kamu faaliyeti; hizmetten yararlanan için ise kamu hizmeti ortaya çıkmaktadır.²³ Kanun koyucunun ilk seçimlik harekette “*kamu hizmetinin yürütülmesi*” ifadesi yerine “*kamu faaliyetinin yürütülmesi*” kavramını tercih etmesinin nedeni de kamu hizmetinin, hizmeti sunanlar açısından kamu faaliyeti olmasıdır.

5237 sayılı Kanun’un 113’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (a) bendinde kamu faaliyetinin engellenmesi değil, faaliyetin yürütülmesinin engellenmesi suç olarak düzenlenmiştir. Kamu faaliyetinin yürütülmesi ise kamu kurumunun mevzuatla görevlendirildiği ve yetkilendirildiği herhangi bir konuda işlem yapabilmesi ve hizmetin devamlılığı amacıyla eylemde bulunabilmesidir. Örneğin; Vakıflar Genel Müdürlüğü’nün faaliyeti bir kamu faaliyeti olup faaliyetin konusu vakıf mallarını işletmek, eski eserleri amacına uygun olarak imar ve muhafaza etmek, vakıf malı olan değerleri amaçlarına uygun olarak yaşatmaktır.

¹⁶ TDK sözlük.

¹⁷ Hafizoğulları ve Özen (n 13) 198.

¹⁸ Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer ve Cemil Kaya, *Türk İdare Hukuku* (Savaş 2019) 9.

¹⁹ Fatih Selami Mahmutoğlu ve Serra Karadeniz, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi* (Beta 2017) 63.

²⁰ A. Şeref Gözübüyük ve Turgut Tan, *İdare Hukuku Genel Esaslar Cilt I* (Turhan 2018) 643.

²¹ Şahbaz (n 1) 1666.

²² Metin Günday, *İdare Hukuku* (İmaj 2017) 332.

²³ Akyılmaz, Sezginer ve Kaya (n 18) 39.

Bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesine; hastanelerde bulunan kan alma odalarındaki enjektörlerin, kan verilmesini engellemek amacıyla kırılması; belediyenin pazar yeri düzenlemesinin veya park yapımının engellenmesi; postane veya vergi dairesi faaliyetinin engellenmesi, orman yangınlarını söndürmek için kullanılan uçağın denizden su alması sırasında aracıyla eğlenen şahsın, uçağın su almasını engellemesi; havalimanı ya da demiryolunda toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenlemek amacıyla orada bulunan kişilerin, uçakların ya da trenlerin ulaşımında kullanılmasını engellemeleri; adliyede hizmetin yürütülmesinin engellenmesi; düğün ya da asker uğurlama konvoyundakilerin ulaşımı engellemeleri örnek olarak verilebilmektedir.

Aşağıda yer alan yargı kararlarında bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellendiği kabul edilmektedir.

- “*Sarığın, özel sağlık polikliniği yöneticileri hakkındaki şikayetiyle ilgilenmediğini düşündüğü hastaneye sık sık gıcıklığına telefon edip kapatması*”²⁴;

- “*Sarığın, su arıza hattını bazı günler otuz dokuz defa aramak suretiyle kurumun hizmet akışını hukuka aykırı olarak engellemesi*”²⁵;

- “*Sarığın, kendisine ceza yazıldığı gerekçesiyle emrindeki çekicileri, yol kenarında bulunan denetim istasyonunun içerisine park ettirmesi*”²⁶;

- “*Sarığın, otobüsün arka kapısından binerek ‘buradan yolcu almayacaksınız’ diyerek elindeki sopayla personele vurması*”²⁷.

Kamu veya özel sağlık kuruluşlarında çalışanlara yönelik müdahale, sağlık kamu hizmeti sunan bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi olarak değerlendirilmelidir. Örneğin; kırsalda tek doktorun olduğu bir sağlık kuruluşunda, hasta yakınının bir sağlık çalışanını tehdit etmesinin sonucunda, belli süre de olsa faaliyet engellendiğinde, bir kamu faaliyetinin yürütülmesi engellenmiş olmaktadır.

Grev hakkı olmayan doktorların bir gün boyunca hasta tedavi etmemeleri durumunda, bir kamu faaliyetinin yürütülmesi engellenmiş olabilmektedir. Ancak bu durumun 5237 sayılı Kanun’un 113’üncü maddesi kapsamında değerlendirilebilmesi için faaliyet engellenmiş olmalıdır. Örneğin; tek doktorun görev yaptığı köy sağlık ocağında doktorun grev yapması halinde, kamu faaliyetinin yürütülmesi

²⁴ Yargıtay 4 CD, E 2013/19376 K 2013/24682, 03.10.2013.

²⁵ Yargıtay 4 CD, E 2013/10195 K 2013/21164, 04.07.2013.

²⁶ Yargıtay 4 CD, E 2016/10702 K 2017/16805, 06.06.2017.

²⁷ Yargıtay 8 CD, E 2019/612 K 2019/6006, 02.05.2019.

engellenmiş olabilmektedir. Şehirdeki hastanede görev yapan doktorların grev yapmaları halinde ise greve katılmayan doktorlar tarafından kamu faaliyeti devam ettirildiğinde, faaliyetin yürütülmesi engellenmiş olmayabilmektedir.²⁸

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun oluşması için bir kamu faaliyetinin yürütülmesine, cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla engel olunması gerekmektedir.²⁹

Cebir; mağdura karşı fiziken, maddi olarak zor kullanmaktır. Mağdurun direnmesini engellemeye yönelik kolunu, bacağı tutmak, bükmek ya da bedenine sarılmak şeklinde gerçekleşebilmektedir.³⁰ Somut olayda cebirin, fiilin başlangıcından sona ermesine kadar etkili şekilde devam ettirilmesi gerekli olmayıp, başlangıçta mağdurun direncinin kırılması için elverişliliği yeterli olmaktadır.³¹ Tehdit; mağdurun kendisine veya yakınlarına yönelik bir zarar verileceği hususunda, belli bir ağırlığa sahip olan ve mağdurun kolayca kurtulma olanağı bulunmayan hallerdir.³²

Aşağıda ayrıntılı olarak anlatılacağı üzere cebir veya tehdit, suçun unsuru olup ayrıca cezalandırılmamaktadır. Bu nedenle cebir veya tehdidin nitelikli hallerinin somut olayda gerçekleşmesi hali, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun cezasını etkilememektedir.³³

Hukuka aykırı davranış; kapsamının hukuk düzenince önceden belirlendiği, emir veya yasak şeklinde içeriğe sahip hukuk kuralına aykırılıktır.³⁴ Hukuka aykırı davranış her şekilde ortaya çıkabilmekte; suç oluşturması gerekli olmayıp hile gibi bir davranış da hukuka aykırı kabul edilebilmektedir. Örneğin; kamu faaliyetinin yürütüldüğü ya da kamu hizmetinin sunulduğu binalara girişlerin engellenmesi amacıyla kapıların kilitlenmesi durumunda, hukuka aykırı bir davranışla kamu hizmetinden kişilerin yararlanabilmesi engellenmiş olmaktadır. Benzer şekilde tren istasyonunun ya da havalimanının işgal edilmesi de hukuka aykırı bir davranıştır.³⁵ Yargıtay'a göre kamu makamlarının yoğun şekilde telefon ile aranması da ilgili birimin mevzuat ile kendisine verilen görev ve yetkilerini ifa etmesine engel olabilmektedir. Bu durumun kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu kapsamında değerlendirilebilmesi için aramanın hukuka aykırı bir davranış

²⁸ Veli Özer Özbek, *Yeni Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı Cilt II* (Seçkin 2008) 738.

²⁹ Taneri (n 10) 459.

³⁰ Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Adalet 2019) 428.

³¹ Durmuş Tezcan, Mustafa Ruhan Erdem ve R. Murat Önok, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku* (Seçkin 2020) 540.

³² Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Seçkin 2020) 403.

³³ Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökçen, Mehmet Emin Aşahin ve Kerim Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Adalet 2021) 473.

³⁴ Gökçen ve Artuç (n 2) 4377.

³⁵ İsmail Malkoç, *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu* (2013) 2022.

niteliğinde haksız, gereksiz ve yoğun olması gerekmektedir.³⁶ Kamu faaliyetinin yürütüldüğü yerin elektriğini, suyunu, doğalgazını kesme; gürültü yaparak, kirleterek, bir şeyler fırlatarak personelin çalışmasını engellemek de hukuka aykırı davranış olarak kabul edilebilmektedir.³⁷

Bir kamu faaliyetinin yürütülmesine ya da bir kamu hizmetlerinden yararlanılmasına engel olunduğunun belirlenmesi, suçun oluşması için yeterli olmamaktadır. Engellenenin, cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla gerçekleşip gerçekleşmediğinin araştırılması gerekir. Aynı görüş doğrultusunda Yargıtay'a göre kamu iktisadi teşebbüsüne hammadde olarak çay getiren kamyonun durdurulmasında, bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin ne şekilde engellendiği araştırılmalıdır.³⁸ Kurum çalışanlarına ya da kurumun faaliyetinden yararlanma hakkına sahip olanlara yönelik cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışın, faaliyetin yürütülmesinin ya da hizmetlerden yararlanılmasının engellenmesi amacına yönelik olup olmadığı da belirlenmelidir.³⁹

Doktrinde yer alan bir görüşe göre “*hukuka aykırı başka bir davranış*” ifadesinin geniş yorumlanmaması, cebir veya tehdit dışında bir anlam yüklenmemesi gerekir. 113'üncü maddede yer alan “*ya da hukuka aykırı başka bir davranışla*” ifadesi, maddede vurgulanan cebir ve tehdit kullanımını sadece bir örnek haline getirmektedir. Söz konusu ifade, bir bütün olarak suçun hukuka aykırılık unsuruna yapılan bir vurgu olarak değerlendirilmelidir.⁴⁰ Bu görüş bizce yerinde değildir. 5237 sayılı Kanun'un 115'inci maddesinde düzenlenen inanç, düşünce ve kanaat hürriyetinin kullanılmasının engellenmesi suçunda, engel olmanın sadece cebir veya tehditle gerçekleşmesi halinde suç oluşmaktadır. Kanun koyucu, 113'üncü maddenin aksine 115'inci maddede “*hukuka aykırı başka bir davranış*” ifadesini kullanmayı tercih etmemiştir. 113'üncü madde de ise cebir veya tehdit dışında hukuka aykırı diğer muhtemel davranışların da yaptırımsız kalması engellenmek istendiği için hukuka aykırı başka bir davranışla da suçun işlenebileceği bilinçli olarak düzenlenmiştir.

Suç tanımında yer alan “*hukuka aykırı başka bir davranış*” ifadesi, suç ve cezaların belirliliği ilkesi açısından doktrinde tartışılmaktadır. Doktrinde yer alan bir görüşe göre cebir veya tehdit dışında hukuka aykırı başka bir davranışla engellenenin nasıl gerçekleştirileceği ve bu ifadeden ne anlaşılması gerektiği konusunda kanunda ya da gerekçede bir açıklama yer almamaktadır. Bu nedenle tipik unsurdur

³⁶ Yargıtay 4 CD, E 2013/10195 K 2013/21164, 04.07.2013.

³⁷ Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 33) 473.

³⁸ Bkz. “*Saniğin, kamu iktisadi teşebbüsü olarak kamu faaliyetinde bulunan çay fabrikasının, piyasadan yaş çay almasına engel olmak amacıyla fabrikaya çay getiren kamyonu durdurup, bir daha çay getirmemesini söylediği eyleminde cebir, tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışın varlığının tartışılması gerekmektedir.*” Yargıtay 4 CD, E 2013/1428 K 2013/20454, 25.06.2013.

³⁹ Gökçen ve Artuç (n 2) 4377.

⁴⁰ Fulya Eroğlu Erman, “Eğitim ve Öğretim Hakkının Engellenmesi” *Özel Ceza Hukuku Cilt III* (Onikilevha 2021) 101, 108.

yer almayan, örneğin hilenin ya da bir başka davranışın kıyas yapılarak norma uydurulması yerinde olmamaktadır.⁴¹ Diğer görüşe göre tanımda yer alan “*hukuka aykırı başka bir davranış*” ifadesi kişiye, yere veya zamana göre değişkenlik göstermemektedir. Hukuk düzeni tarafından kabul edilmeyen, haksız, hukuka aykırı herhangi bir hareketi işaret etmektedir. Cebir veya tehdit dışında diğer muhtemel fiillerin yaptırımsız kalması engellenmek istenmekle birlikte genel olarak fiilin hukuka aykırılık özelliğine vurgu yapılmaktadır.⁴² “*Hukuka aykırı başka bir davranış*” ifadesinin belirsizliğinin, 1982 Anayasası’nın 2’nci maddesinde yer alan hukuk devletine ve 38’inci maddesinde yer alan suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırı olduğu gerekçesiyle, Anayasa Mahkemesi’ne iptal istemiyle başvuru yapılmıştır. Mahkeme, hukuka aykırı başka bir davranışın, hukuk düzenine aykırı tüm davranışlar olduğuna ve suçun farklı hareket biçimleriyle işlenebilir olduğunun normda düzenlenmesinin, belirlilik ilkesini ihlal etmediğine karar vermiştir. Mahkeme’ye göre çok farklı şekillerde ortaya çıkabilecek olan hukuka aykırı davranışın, kanun koyucu tarafından önceden belirlenmesi ve tek tek sayılması zorunluluğu bulunmamaktadır. Kanunda, hangi eylemin suç teşkil ettiğinin belli bir açıklıkta öngörülebilmesine imkan sağlayabilecek düzenlemenin bulunması, kanunilik ilkesi açısından yeterlidir.⁴³ Modern ceza hukukunun en temel değerlerinden olan suç ve cezaların kanuniliği ilkesi, suç ve cezanın somut şekilde kanunda tanımlanmasını, uygulama alanının yorum yoluyla dahi olsa anlaşılabilir olmasını gerektirmektedir. Bu nedenle içeriği tam olarak belli olmayan, kapsamının öngörülemez ihtimali olan “*hukuka aykırı başka bir davranış*” ifadesinin, kanunilik ilkesinin zarar görmemesi ve uygulamada yaşanabilecek tereddütlerin ortadan kaldırılması adına metinden çıkartılması yerinde olacaktır.

Kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesinin suç olması için öncelikli olarak ortada mevzuata uygun bir kamu faaliyeti bulunmalıdır.⁴⁴ İlgili kurum veya kuruluşların suç konusu engelleme fiilinin gerçekleştirildiği tarihte faaliyette olması gerekmektedir.⁴⁵ Mevzuata uygun yürütülen bir kamu faaliyeti ve hizmetinin bulunmasıyla birlikte, mağdur olan kişi de bu hizmetten yararlanabilmek için gerekli koşulları taşımalıdır.⁴⁶

Kamu faaliyetinin kanuni dayanağının bulunması zorunludur. Bu nedenle bir faaliyetin kamu faaliyeti olup olmadığı, faaliyetin konusu ilgili kanuna bakılarak belirlenebilmektedir.⁴⁷

⁴¹ Adem Sözüer, “Tehdit Suçu” (1991-1994) 54 (1-4) İÜHF 124, 128.

⁴² İzzet Özgenç, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin 2020) 133.

⁴³ Anayasa Mahkemesi, Somut Norm Denetimi, E 2016/44 K 2016/153, 07.09.2016.

⁴⁴ Malkoç (n 35) 2021.

⁴⁵ Şahbaz (n 1) 1667.

⁴⁶ Gerçekler (n 7) 1235.

⁴⁷ ibid.

Kamu faaliyeti, kamusal faaliyet olarak yorumlanmalıdır. Kamu görevlisinin düzenlendiği 5237 sayılı Kanun'un 6'ncı maddesinin gerekçesine göre kamusal faaliyet; "Anayasa ve kanunlarda belirlenmiş olan usullere göre verilmiş olan bir siyasal kararlar, bir hizmetin kamu adına yürütülmesi etkinliğidir."⁴⁸ Bir faaliyetin kamusal faaliyet olup olmadığının belirlenmesinde, sadece faaliyeti gerçekleştiren kişinin değil, faaliyetin muhatabı olan kamunun da dikkate alınması gerekir.⁴⁹ Kamu faaliyeti, kamu kurumlarının yürüttüğü faaliyettir. Kamu kurumları da Devlet tüzel kişiliği ile kamu tüzel kişiliğine sahip olanları kapsamaktadır. Kamusal faaliyet ise kamu adına yürütülen faaliyet olup kamu kurumları dışındakilerin kamu adına yürüttükleri faaliyeti de kapsamaktadır. 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (a) bendinde yer alan kamu faaliyetinin, aşağıda ayrıntılı olarak anlatılacağı üzere kamu kurumları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kamu makamlarının verdiği izinle faaliyet gösteren özel kişiler tarafından yürütüldüğü anlaşılmaktadır.

5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (a) bendinde, hangi kurumların faaliyetlerinin engellenmesinin suç olduğu belirtilmemiştir. Kamu faaliyetinin kimin tarafından yürütülmesi gerektiği konusundaki belirsizliğin ortadan kaldırılması amacıyla (b) bendi dikkate alınmalıdır. Kamu kurumu, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu ve kamu kurumlarının verdiği izinle faaliyette bulunan kişilerin verdikleri kamu hizmetinden yararlanılmasının engellenmesi, (b) bendinde suç olarak kabul edilmiştir. Görüldüğü gibi kamu hizmetini verenler normda somut olarak belirtilmiştir.⁵⁰ Bir kamu faaliyeti, doğrudan kamu kurumları tarafından yürütülen bir faaliyet olabileceği gibi niteliği itibariyle özel kişilerce yürütülen ve kamusal niteliği kanunla kabul edilen bir faaliyet de olabilir.⁵¹ 113'üncü maddenin 1'inci fıkrasının (b) bendinde özel hukuk kişilerinin yürüttükleri kamu hizmetinden yararlanılmasının engellenmesinin suç kabul edilmesine rağmen, aynı kişilerin faaliyetinin engellenmesinin aynı madde kapsamında suç olarak değerlendirilmemesi çelişkiye neden olabilmektedir. Örneğin; Milli Eğitim Bakanlığı'nın verdiği izin ile eğitim alanında kamu hizmeti yürütmekte olan özel okulların faaliyetinin engellenmesi, bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (b) bendinde yer alan kurumların faaliyetlerinin engellenmesinin de (a) bendi kapsamında suç olarak kabul edilmesi gerekmektedir.⁵² Nitekim Yargıtay'ın da görüşü bu yöndedir. Yargıtay'a göre Sağlık Bakanlığı'nın verdiği özel izinle sağlık kamu hizmeti yürütmekte olan özel hastanelerin faali-

⁴⁸ Altunç (n 5) 120.

⁴⁹ Mahmutoğlu ve Karadeniz (n 19) 63.

⁵⁰ Malkoç (n 35) 2021.

⁵¹ Günay (n 22) 332.

⁵² Malkoç (n 35) 2021.

yetlerinin engellenmesi, bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesidir.⁵³ Benzer şekilde kamu iktisadi teşebbüslerinin faaliyetlerinin engellenmesi de bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi olarak değerlendirilmektedir.⁵⁴

“Kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi” ifadesi geniş yorumlanmalıdır. Suçun oluşabilmesi için kurum çalışmasının engellenmesi yeterli olmayıp, kurumun o yerdeki biriminin faaliyetinin engellenmesi gerekmektedir. Örneğin; pilotun uçağa binmesinin engellenmesinde, bu durum uçağın havalanmasına engel olduğu takdirde faaliyetin yürütülmesi engellenmiş olmaktadır. Pilotun uçağa binmesinin engellenmesine rağmen uçak, diğer pilot tarafından havalandırıldığında ise faaliyetin yürütülmesine engel olunmamaktadır. Bu durumda 265’inci maddede düzenlenen görevi yaptırmamak için direnme suçu oluşabilmektedir.

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu hem icrai hem de ihmali hareketle işlenebilmektedir.⁵⁵ Cebir veya tehdit ile kamu faaliyetinin yürütülmesinin ya da kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi ancak icrai hareket ile mümkündür. Hukuka aykırı başka bir davranışın ise ihmali olabilmesi mümkündür. Örneğin; sağlık ocağının kapısını mesai bitiminde kilitleyen güvenlik görevlisinin, daha sonra kilidi açmaması halinde, bir kamu faaliyetinin yürütülmesine engel olunmaktadır.

c. Kamu Kurumlarında veya Kamu Kurumu Niteliğindeki Meslek Kuruluşlarında Verilen ya da Kamu Makamlarının Verdiği İzne Dayalı Olarak Sunulan Hizmetlerden Yararlanılmasına Engel Olunması (m. 113/1-b)

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun ikinci seçimsel hareketi; cebir veya tehdit kullanılarak ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ya da kamu makamlarının vermiş olduğu izinle özel hukuk kişileri tarafından verilen hizmetlerden yararlanılmasının engellenmesidir.

Yararlanma hakkının engellenmesi; hizmetin gereklerinden, avantajlarından, olanaklarından bireylerin faydalanmalarının önlenmesidir.⁵⁶

Kamu hizmetinden yararlanma hakkının engellenmesinin, hakkın kullanılmasının engellenmesi olarak değerlendirilmesi gerekmektedir. Kişilerin hizmetten yararlanma hakkı olmasına rağmen henüz bu hakkı kullanmadıklarında suç oluşmamaktadır. Örneğin; kişi, elinde sopa ile tren istasyonunun girişinde yolcuların trene binmesini engellemek amacıyla beklemektedir. Henüz trene binmek isteyen yolcu bulunmadığında, hizmetten yararlanma hakkı kullanılmadığından, hakkın engellenmesi de söz konusu olmamaktadır.

⁵³ Yargıtay 4 CD, E 2013/19376 K 2013/24682, 03.10.2013.

⁵⁴ Yargıtay 4 CD, E 2013/1428 K 2013/20454, 25.06.2013.

⁵⁵ Hafizoğulları ve Özen (n 13) 198.

⁵⁶ Gökcan ve Artuç (n 2) 4376.

5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (a) bendinde olduğu gibi, kamu kurumlarında veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarında verilen ya da kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak sunulan hizmetlerden yararlanılmasına, cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla engel olunması gerekmektedir. Cebir, tehdit ve hukuka aykırı başka bir davranış kavramları (a) bendinde yer alan ilk seçimlik hareketin içerisinde açıklanmıştır.

Bir kamu hizmetinden yararlanılmasının engellenmesine, doğalgaz hattını açmak için yardım talebinde bulunan kişinin evine giden görevlinin bir başka kişi tarafından engellenmesi; belediye tarafından sunulan metro ya da otobüse binilmesine izin verilmemesi; bombanın patlatılacağı tehdidiyle yolcuların uçağa binmelerine izin verilmemesi halleri örnek olarak gösterilebilmektedir.

Aşağıda yer alan yargı kararlarında kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellendiği kabul edilmektedir.

- *“Sanığın mülkiyeti kendisine ait işyerini katılana kiraladıktan sonra aralarındaki anlaşmazlık nedeniyle tahliye davası açıp bu dava devam ederken tapu kaydını kullanarak, Elektrik Dağıtım AŞ'den katılan üzerine olan elektrik aboneliğini iptal ettirerek kendi adına abonelik açturması”⁵⁷ ;*

- *“Erbaa-Ayvacık arasında sefer yapan feribotta çalışan sanığın, husumetli olduğu katılanların hastaneye gitmek üzere feribota binmek istemesi üzerine, “ben burada olduğum zaman bu feribota binmeyeceksiniz” diyerek katılanları tehdit etmesi”⁵⁸ .*

Terör örgütü mensuplarının yöre halkını, bankaya, hastaneye, okula, camiye gitmemeleri yönünde tehdit etmesinin sonucunda, hizmetten yararlanma hakkı belli süre de olsa engellenmiş olduğunda, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunu oluşturmaktadır.

Özel hukuk gerçek veya tüzel kişileri, kamu idaresi tarafından kendilerine verilen izinle kamu hizmeti sunabilmektedirler. Doktrinde yer alan bir görüşe göre bu kişilerin kamu hizmetini sunmaması, kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi suçunu oluşturmaktadır.⁵⁹ Doktrinde yer alan bu görüş bizce yerinde değildir. 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinde yer alan suçta, hem kamu faaliyetinin yürütülmesinin hem de kamu hizmetinden yararlanılmasının engellenmesinde, ayrıca ve açıkça “fail” kavramına vurgu yapılmıştır. Bireylerden kaynaklanabilecek engellemeler yaptırıma bağlanmaktadır. Bu nedenle kurumun faaliyeti yürütmemesi, yavaş yürütmesi veya ara vermesi hallerinde, bireylerden

⁵⁷ Yargıtay 18 CD, E 2015/13328 K 2015/14066, 22.12.2015.

⁵⁸ Yargıtay 4 CD, E 2013/21565 K 2015/37055, 04.11.2015.

⁵⁹ Gerçekler (n 7) 1235.

kaynaklanan engelleme bulunmadığından, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu oluşmamaktadır.

Kamu faaliyetinde olduğu gibi kamu hizmeti kavramı da amacına uygun şekilde idare hukuku kurallarıyla belirlenmelidir.⁶⁰ Bir kamu idaresi veya kamu idaresinin denetimi altında özel kişilerce, kamu yararını sağlamak adına kamuya sunulan, kolektif ve genel ihtiyaçları temin etmek ve için yürütülen düzenli ve devamlı faaliyetler, kamu hizmetidir.⁶¹ Belirli ihtiyaçların karşılanması amacıyla sunulan aktivitelere park, temizlik, otopark, elektrik, su, doğalgaz, ulaşım gibi kişilerin müşterek gereksinimleri örnek olarak verilebilmektedir.⁶²

5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (b) bendinde kamu hizmeti sunan makamlar; kamu kurumu, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları ve kamu makamlarının verdiği izne dayalı olarak faaliyet gösterenler olarak düzenlenmektedir.⁶³ Kamu kurumu, mevzuatta belirlenmiş olan kamu hizmetini yerine getirmek amacıyla oluşturulmuş Devlet tüzel kişiliğini temsil eden topluluklar ile kamu tüzel kişileridir. Kamu kurumuna il özel idareleri, belediyeler, üniversiteler, bakanlıklar, Cumhurbaşkanlığı, TRT, Emniyet Genel Müdürlüğü örnek olarak verilebilmektedir.⁶⁴ Kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına ise Türk Veteriner Hekimleri Birliği, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Türkiye Noterler Birliği, Türkiye Barolar Birliği örnek olarak verilebilir.⁶⁵

Kamu hizmeti sadece kamu kurumları veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından değil, kamu makamlarından alınan izne dayalı olarak özel hukuk kişileri tarafından da verilebilmektedir.⁶⁶ Kamu makamlarının verdiği izinle sunulan kamu hizmetine özel okulların, hastanelerin, havayolu şirketlerinin ya da eczanelerin faaliyetleri örnek olarak gösterilebilir. Müstakil ve bağımsız olarak özel kişilerce yürütülen hizmetlerin engellenmesi, 113'üncü maddenin kapsamına dahil edilmemiştir. Manav, bakkal, spor salonu gibi kamu makamlarının verdiği izin dışında faaliyet gösteren özel kişilerin faaliyetlerinin engellenmesi, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunu oluşturmamaktadır. Kamu makamlarının iznine ihtiyaç duyulmaksızın yürütülen faaliyetin engellenmesiyle birlikte, 5237 sayılı Kanun'un 117'nci maddesinde yer alan iş ve çalışma hürriyetinin ihlal edilmesi suçu oluşabilmektedir.

Doktrinde yer alan bir görüşe göre kamu hizmeti kavramının çerçevesinin belirlenmesi için 1982 Anayasası'nın 128'inci maddesinin 1'inci fıkrasında yer alan

⁶⁰ Hafizoğulları ve Özen (n 13) 198.

⁶¹ Gözübüyük ve Tan (n 20) 643.

⁶² ibid.

⁶³ Şahbaz (n 1) 1666.

⁶⁴ Gözübüyük ve Tan (n 20) 643.

⁶⁵ Akyılmaz, Sezginer ve Kaya (n 18) 298.

⁶⁶ ibid.

kamu hizmeti görevlileriyle ilgili düzenleme dikkate alınmalıdır.⁶⁷ Düzenlemeye göre “Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişilerinin genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları kamu hizmetlerinin gerektirdiği asli ve sürekli görevler, memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görülür.” Anayasa hükmünde de görüldüğü üzere kamu hizmeti, Devletin, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzel kişilerinin, genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü oldukları etkinlikler olarak kabul edilmelidir. Bu nedenle kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda engellenen hizmetin, Anayasa’nın 128’inci maddesinin 1’inci fıkrasında belirtilen kurumların gerçekleştirdikleri hizmetler olarak anlaşılması gerekir. Anayasa hükmüne uygun olmayacak şekilde, özel kurumların yürüttükleri faaliyetler kamu hizmeti olarak değerlendirilmemeli ve kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunu oluşturmamalıdır.⁶⁸ Doktrinde ileri sürülen görüş bizzat yerinde değildir. 1982 Anayasası’nın 128’inci maddesinin 1’inci fıkrasında yer alan düzenleme, kamu hizmetini tanımlamamaktadır. Devlet, kamu iktisadi teşebbüsleri ve diğer kamu tüzelkişileri tarafından genel idare esaslarına göre yürütülecek kamu hizmetlerinin, sadece memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle görüleceğini ifade etmektedir. Kamu hizmetleri, kamu idaresinin denetiminde özel kişiler tarafından da ifa edilebilmekte ve ancak ifa eden kişilerin memur ya da kamu görevlisi sıfatı bulunmamaktadır.

Doktrinde yer alan bir başka görüşe göre 5237 sayılı Kanun’un 113’üncü maddesinin 1’inci fıkrasının (a) bendinde yer alan kamu faaliyeti ile (b) bendinde yer alan kamu hizmeti somutlaştırılmamıştır. Bu durum suçta ve cezada kanunilik ilkesine aykırı şekilde, kavramların sınırı olmayan bir anlam genişliğine sahip olması gerektiği şeklinde değerlendirilebilmektedir.⁶⁹ Bu görüş doktrinde eleştirilmektedir. İdare hukukunda, idari faaliyetlerin ve hizmetlerin kanuniliği ve belirliliği ilkesi bulunmaktadır. Her kamu faaliyeti ve topluma sunulan kamu hizmeti, mevzuatta yer alan muayyen faaliyetler olup bunların belirsizliği şeklindeki görüş yerinde olmamaktadır.⁷⁰ Kamu faaliyeti ve kamu hizmeti kavramlarının neler olduğunun ceza normunda yer alması beklenmemelidir. Sonuçta her iki kavram da idare hukuku kurallarıyla somutlaştırılabilmektedir. Kamu faaliyeti ve kamu hizmeti kavramları idare hukukunda yerleşik olarak kullanılan ve uygulanan ifadeler olup, kavramların kendisi ve hukuki niteliği konusunda çelişki bulunmamaktadır.

4. Netice

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu, kamu faaliyetinin yürütülmesinin ya da kamu hizmetinden yararlanılmasının engellenmesi halinde tamamlanır.⁷¹ Faaliyetin yürütülmesini, işletilmesini ya da hizmetten yararlar-

⁶⁷ Şahbaz (n 1) 1666.

⁶⁸ İbid.

⁶⁹ Taneri (n 10) 458.

⁷⁰ Hafizoğulları ve Özen (n 13) 198.

⁷¹ Gerçekler (n 7) 1235.

nılmasını engellemeye çalışmak, suçun oluşması için yeterli olmamaktadır.⁷² Aynı görüş doğrultusunda Yargıtay'a göre boş toplantı odasının penceresinden pankart sarkıtılması, kurumun faaliyetini engellemediğinden suç tamamlanmamıştır.⁷³ Benzer şekilde İstanbul Bölge Adliye Mahkemesi tarafından verilen kararlara göre hasta tedavisinin yapılmadığı katta başhekimi korkutmak için havaya ateş edilmesi⁷⁴; yeniden yargılama talebi kabul edilmeyen avukatın duruşma salonunun dışına çıkmaması⁷⁵ hallerinde her ne kadar cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranış somut olayda gerçekleştirilmiş olsa da bir kamu faaliyetinin yürütülmesi ya da kamu hizmetlerinden yararlanılması engellenmemektedir.

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi, mütemadi suçtur. Suçun tamamlanması için kamu faaliyetinin yürütülmesinin veya kamu hizmetinden yararlanılmasının anlık engellenmesi yeterli olmamakta; belli süre engellenmiş olması gerekmektedir.⁷⁶ Kısa süreliğine de olsa faaliyetin veya hizmetten yararlanmanın kesilmesi, yavaşlaması ya da bunlara ara verilmesi yeterli olmaktadır.⁷⁷ Kısa veya uzun bir süre devam etmesinin bir önemi bulunmamakla birlikte, engellenmenin haksızlığı gerçekleştirilecek, hukuken önem taşıyacak bir süre devam etmesi aranmalıdır.⁷⁸ Bu sürenin miktarını, somut olayın özelliğine göre hâkimin takdir etmesi gerekir.⁷⁹ Örneğin; tren yolunda bariyerler kurarak trenin belli süre hareket etmesinin engellenmesi yeteriyken, demiryolları işletmesinin faaliyetinin tamamen sonlandırılmasına gerek bulunmamaktadır. Benzer şekilde sağlık hizmetinin alınmasının engellenmesi suçun oluşması için ye-

⁷² Hafizoğulları ve Özen (n 13) 198.

⁷³ Bkz. "Sanık çocukların, üniversiteye giriş sınavındaki şifre iddialarının basında haber olması üzerine, tepkilerini göstermek amacıyla milli eğitim binasına giderek on ikinci kata çıkıp boş olan toplantı odasını kilitleyerek odanın penceresinden pankart sarkıttıkları, görevlilerin içeri giremedikleri, polis olay yerine gelmesi üzerine çocukların binanın dışına çıktıkları olayda kamu faaliyetinin yürütülmesi engellenmemiştir." Yargıtay 15 CD, E 2014/1161 K 2015/21259, 23.02.2015.

⁷⁴ İstanbul 12 BAM, E 2018/78 K 2018/173, 22.01.2018.

⁷⁵ İstanbul 13 BAM, E 2018/2163 K 2019/330.

⁷⁶ Hafizoğulları ve Özen (n 13) 198; Taneri (n 10) 459; Malkoç (n 35) 2022; Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 32) 495; Benzer görüş için bkz. Yargıtay 4 CD, E 2011/12018 K 2013/20308, 25.06.2013; Mütemadi suç tipinin genel özelliğinden dolayı faaliyetin yürütülmesinin ya da kamu hizmetinden yararlanılmasının belli süre engellenmesi halinde suç tamamlanır ama kurumun faaliyetini devam ettirmesine ya da kişilerin kamu hizmetinden yeniden yararlanmasına kadar suç sona ermemektedir. Bu durum ani suçlardan farklı olarak mütemadi suç tipinin genel özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Gökcan ve Artuç (n 2) 4378; Engellenmenin ani hareket olduğu, engellemekle birlikte suçun tamamlandığı ve aynı zamanda sona erdiğine yönelik aksi görüş için bkz. Tezcan, Erdem ve Önok (n 31) 578; Handan Yokuş Sevük, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Adalet 2019) 236; Artuk, Gökcan, Alşahin ve Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 33) 473; Selami Cin, "Eğitim ve Öğretim Hakkının Engellenmesi Suçu" (2020) 5 (1) ÇÜHFD 689, 697.

⁷⁷ Gökcan ve Artuç (n 2) 4378.

⁷⁸ Erman (n 40) 108.

⁷⁹ Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 32) 495.

terli olup, başka hastaneden bu hizmetin alınabilmesinin mümkün olup olmaması önemli olmamaktadır.

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi, neticeli suç olarak kabul edilmektedir. Kamu faaliyetinin yürütülmesinin ya da kamu hizmetinden yararlanılmasının engellemeye çalışılması yeterli olmamakta; ceza normunda yer alan kanuni tarif olan “engel olunması” halinin ortaya çıkması gerekmektedir.⁸⁰ Ara verme, yavaşlatma, tamamen sona erdirme gibi hareketler engelleme kavramı içerisinde değerlendirilir ve böylece inceleme konusu suç, neticeli suç olarak değerlendirilir.⁸¹ Yargıtay’ın da görüşü bu yöndedir. Mahkeme’ye göre kamu faaliyeti yürütmekte olan kurumun mesai saatleri dışında işgal edilmesine rağmen, mesai başlamadan önce polis memurlarınca işgale son verilmesi halinde, faaliyet ya da hizmetten yararlanma engellenmediği için suç tamamlanmış olmamaktadır.⁸²

Failin, bir kamu faaliyetinin yürütülmesini ya da kamu hizmetinden yararlanılmasını engellediği açık ve somut olarak ispatlanmalıdır. Şüpheli bir durumun varlığı mutlaka fail lehine değerlendirilmelidir. Aynı görüş doğrultusunda Yargıtay’a göre cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışın gerçekleştirilmesi yeterli olmayıp, faaliyetin yürütülmesinin engellendiğine dair somut delil bulunmalıdır.⁸³ Benzer şekilde İstanbul ve Erzurum Bölge Adliye Mahkemeleri tarafından verilen kararlara göre trenin hareket etmesinin⁸⁴ ve elektrik arızasının tamir edilmesinin⁸⁵ engellendiğine dair tanık beyanı dahi bulunmaması halinde, suçun işlendiği kanıtlanamamaktadır.

⁸⁰ Taneri (n 10) 459; Altunç (n 5) 122; Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 33) 472; Tezcan, Erdem ve Önok (n 31) 578; Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun, sırf hareket suçu şeklinde düzenlenmiş olduğu; neticesinin harekete bitişik olduğu yönünde aksi görüş için bkz. Özbek, Doğan ve Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 32) 497.

⁸¹ Artuk, Gökçen, Alşahin ve Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 33) 472.

⁸² Yargıtay 4 CD, E 2012/20283 K 2014/682, 15.01.2014.

⁸³ Bkz. “Saniğin, mağdurların görev yaptığı aile sağlığı merkezine farklı tarihlerde giderek ilaç yazdırmak istediği, bu nedenle aralarında sorunlar yaşandığı iddia edilen olayda kamu faaliyetinin yürütülmesinin ne şekilde engellendiği, faaliyete ara verildiği veya faaliyetin durduğuna yönelik somut delil bulunmalıdır.” Yargıtay 4 CD, E 2015/27507 K 2020/1974, 28.01.2020.

⁸⁴ Bkz. “Arızalandığı için yolcu treninin yarım saat boyunca durması üzerine saniğin işe geç kalması nedeniyle tepki göstermesi kamu faaliyetinin engellenmesi olarak değerlendirilemez. Tamir gerçekleştirildikten sonra aynı trenin hareket etmesinin engellenmesi ise kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunu oluşturmaktadır. Ancak somut olayda saniğin tamir gerçekleştirildikten sonra raylara inerek trenin hareket etmesini engellediğine dair tanık beyanı dahil herhangi bir delil bulunmamaktadır. Bu durumda saniğin, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçundan dolayı beraat ettirilmesi gerekmiştir.” İstanbul 6 BAM, E 2018/3115 K 2019/1184, 14.05.2019.

⁸⁵ Bkz. “Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçundan dolayı hakkında kamu davası açılan saniğin, elektrik arızasının tamir edilmesine ne şekilde engel olduğuna dair tanık beyanlarının alınmaması suçun ispatı açısından usul kanununa aykırıdır.” Erzurum 1 BAM, E 2017/1205 K 2017/1173, 13.06.2017.

5. Suçun Nitelikli Halleri

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun daha fazla cezayı gerektiren nitelikli halleri iki ayrı kısımda düzenlenmiştir. Suça özgü nitelikli hal, 113'üncü maddenin 2'nci fıkrasında, diğer nitelikli haller ise “*ortak hüküm*” başlığı altında 119'uncu maddede yer almaktadır.⁸⁶

12.05.2022 tarihli 7406 sayılı Kanun ile 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesine; “*suçun konusunun sağlık hizmeti olması hâli*” cezayı artıran nitelikli hal olarak eklenmiştir. Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi “*suçunun konusunun sağlık hizmeti olması hâlinde, verilecek ceza altıda biri oranına kadar artırılır.*”

Nitelikli halde yer alan ifade, her ne kadar “*hizmet*” olarak düzenlenmiş olsa da konusu sağlık olan bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin veya sağlık kamu hizmetinden yararlanılmasının engellenmesinin, nitelikli halin kapsamı içinde birlikte düşünülmeli gerekmektedir.

Sağlık hizmeti; rahatsızlık, hastalık, yaralanma, zihinsel ve fiziksel aksaklıkları önleme, teşhis ve tedavi yöntemleriyle sağlığı koruma ve iyileştirme hizmetlerinin bütünüdür. Sağlık kamu faaliyeti, özel veya kamu kurum ya da kuruluşları tarafından yürütülebilmektedir. Cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, sağlık kamu faaliyetinin yürütülmesine veya sunulan sağlık hizmetinden yararlanılmasına engel olunması hâlinde ceza sorumluluğu artırılmaktadır. Örneğin; bir hastanenin elektriklerinin kesilerek hastaların tedavi edilmesine, hastaneye veya fizik tedavi merkezine girişlerine veya bir eczanenin ilaç satmasına engel olunması hallerinde, nitelikli hal uygulanabilmektedir.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 119'uncu maddesine göre Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun;

a) *Silahla,*

b) *Kişinin kendisini tanınmayacak bir hale koyması suretiyle, imzasız mektupla veya özel işaretlerle,*

c) *Birden fazla kişi tarafından birlikte,*

d) *Var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak,*

e) *Kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılmak suretiyle işlenmesi halinde, verilecek ceza bir kat artırılır.*

Fiilin silahla, kişinin kendisini tanınmayacak hale koyması suretiyle, birden fazla kişi tarafından birlikte, var olan veya var sayılan suç örgütlerinin oluşturdukları korkutucu güçten yararlanılarak ya da kamu görevinin sağladığı nüfuz kötüye kullanılması suretiyle işlenmesi, failin amacına daha kolay ulaşmasına katkı sağlamaktadır.⁸⁷

⁸⁶ Gökcan ve Artuç (n 2) 4380.

⁸⁷ Artuk, Gökcan, Alşahin ve Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 33) 456.

Nitelikli hallerin düzenlendiği maddede aksi ayrıca ve açıkça belirtilmediğinden, somut olayda nitelikli hallerin birden fazlasının gerçekleşmesi halinde, sadece bir defa artırım yoluna gidilebilmektedir.⁸⁸

B. Suçun Manevi Unsuru

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi, kasten işlenebilen bir suç tipidir.⁸⁹ Fail, cebir veya tehdidi ya da hukuka aykırı başka bir davranışı, kamu faaliyetinin yürütülmesini ya da sunulan bir kamu hizmetinden yararlanılmasını engellemek isteğiyle gerçekleştirmelidir.⁹⁰ Aynı görüş doğrultusunda Yargıtay'a göre husumetli olduğu yolculardan birisiyle konuşmak amacıyla otobüsün durdurulduğu⁹¹; kurum tarafından yapılan yardımın aynı olmasını değil nakdi olmasını isteyen sanık tarafından çalışanların tehdit edildiği⁹² vakıalarda, kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi kastı bulunmadığından, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu oluşmamaktadır.

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda failin saiki önem taşımadığından, genel kastın varlığı yeterlidir.⁹³ Örneğin; yüksek vergilendirmeden şikayetçi olan esnafın, vergi dairesinde çalışanların işyerine girmelerine belli süre izin vermemesi halinde, hangi saikle faaliyetin yürütülmesine engel olduğuna bakılmaksızın suç oluşmaktadır.⁹⁴ Saikin varlığı önem taşımadığı için suçun olası kastla da işlenebilmesi mümkündür.⁹⁵

Fail, cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla, bir kamu faaliyetinin yürütülmesini ya da kamu hizmetlerinden yararlanılmasını engellediğini bilmelidir.⁹⁶ Somut olayda failin bilgisizliği lehine yorumlanmalıdır. Aynı görüş doğrultusunda Yargıtay'a göre kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi amacıyla suça iştirak ettiğini bilmeme halinden fail yararlandırılmalıdır.⁹⁷

⁸⁸ Şahbaz (n 1) 1669.

⁸⁹ Taneri (n 10) 459.

⁹⁰ Gökcan ve Artuç (n 2) 4378.

⁹¹ Bkz. "Sanığın, eski kayınvalidesinin kendisi hakkında asılsız konuşmalarda bulunduğunu duyarak, belediyeye ait toplu taşıma aracının önünü traktörü ile kesip otobüse binerek, 5 dakika süre ile yolcu olan kayınvalidesi ile tartışmasından ibaret olan eyleminde, kamu kurumunun faaliyetini engelleme kastı bulunmadığı gözetilmeden, yerinde olmayan ve yetersiz gerekçeyle mahkûmiyet hükmü kurulması kanuna aykırıdır." Yargıtay 4 CD, E 2013/29706 K 2014/12543, 17.04.2014.

⁹² Yargıtay 4 CD, E 2011/12018 K 2013/20308, 25.06.2013.

⁹³ Gerçekker (n 7) 1238.

⁹⁴ Hafizoğulları ve Özen (n 13) 198.

⁹⁵ Gerçekker (n 7) 1238.

⁹⁶ Gökcan ve Artuç (n 2) 4378.

⁹⁷ Bkz. "Sanık, oto kurtarma işi yapan işyerinin sahibi olup, diğer sanıkların onun yanında şoför olarak çalıştıkları; olay tarihinde patron olan sanık, yol üzerinde bulunan yol kenarı denetim istasyonunda kontroller sırasında haksız ceza kesildiği düşüncesiyle, diğer sanıkları arayarak iş

C. Hukuka Aykırılık

5237 sayılı Kanun'un 24'üncü maddesinin 1'inci fıkrasında yer alan kanunun hükmünün yerine getirilmesi, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda uygulanabilmektedir. Kamu makamlarının vermiş olduğu izin çerçevesinde kamu hizmeti sunan kuruluşun sahip olduğu izin, yine kanun gereğince kaldırılırsa, her ne kadar faaliyet durmuş olsa da kanun hükmü uygulandığından suç oluşmamaktadır. Örneğin; 1982 Anayasası'nın 135'inci maddesine göre kamu düzeninin, milli güvenliğinin, suç işlenmesini önlemenin gerekli olduğu durumda gecikmesinde sakınca bulunan hallerde, kanunla bir makam kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşunu faaliyetten men ile yetkilendirilebilmektedir. Bu durumda her ne kadar faaliyet engellenmiş olsa da fiil hukuka uygun kabul edilmektedir.⁹⁸ Aynı görüş doğrultusunda Yargıtay ve Antalya Bölge Adliye Mahkemesi'nin kararlarına göre mevzuat gereğince usulsüz kullanım nedeniyle elektriğin kesilmesinde, kanun hükmü uygulandığından hukuka aykırılık bulunmamaktadır.⁹⁹

5237 sayılı Kanun'un 25'inci maddesinin 1'inci fıkrasında yer alan meşru savunmanın, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda uygulanabilmesi mümkündür. Örneğin; belediye otobüsündeki yolculardan birisi, diğer yolcuya karşı haksız saldırıda bulunduğu için şoför tarafından otobüsten indirildiğinde, yolcunun kamu hizmetinden yararlanması engellenmiş olsa da şoförün fiili, üçüncü kişi lehine meşru savunma olarak değerlendirilmelidir.¹⁰⁰

5237 sayılı Kanun'un 26'ncı maddesinin 1'inci fıkrasında düzenlenmiş olan hakkın kullanılması hükümlerinin, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda uygulanabilmesi mümkündür. Örneğin; 1982 Anayasası'nın 54'üncü maddesi gereğince işçilerin grev hakkını kullanması meşrudur. Grevin

yerine ait araçlarla birlikte istasyona gelmelerini istemesi üzerine, diğer sanıkların olay yerine gelerek yedi adet aracı istasyona bıraktıkları ve araç anahtarlarını da işverenleri olan sanığa teslim ettikleri olayda; diğer sanıkların, iş yeri sahibinin talimatını yerine getirip, anahtarları da kendisine verdiklerinin anlaşıldığı, şoför sanıkların kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi amacıyla oraya gittiklerini bilmediklerinden hata yaptıkları olayda kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu oluşmamaktadır.” Yargıtay 4 CD, E 2016/10702 K 2017/16805, 06.06.2017.

⁹⁸ Çetin Arslan ve Bahattin Azizağaoğlu, *Türk Ceza Kanunu Şerhi* (Asil 2004) 512.

⁹⁹ Bkz. “İşyeri elektriğinin asansöre bağlanmasının sonucunda, elektriğin apartmanın müşterek kullanımın sayacından tüketilmesi üzerine elektrik idaresi yetkililerinin usulsüz kullanımı tespit ederek ilgili işyerinin elektriğini kesmesi Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği'nin ilgili maddesine göre elektrik idaresinin yetkisindedir olduğundan, kanun hükmünün uygulanmasının sonucunda kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu oluşmamaktadır.” Yargıtay 18 CD, E 2015/12569 K 2016/880, 19.01.2016; Benzer şekilde Antalya Bölge Adliye Mahkemesi'nin kararına göre “Sanığın, elektrik sayacı kontrol memuru olduğu, kaçak elektrik kullanıldığının belirlenmesi üzerine otelin elektriğinin Elektrik Piyasası Tüketici Hizmetleri Yönetmeliği'nin ilgili maddesine göre kestiği ve sayacı mühürlediği, sanık tarafından yapılan işlemde mevzuata herhangi bir aykırılık bulunmadığından kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu oluşmamaktadır.” Antalya 1 BAM, E 2019/1395 K 2019/1906.

¹⁰⁰ Altunç (n 5) 122.

devamı boyunca kamu faaliyetinin durması halinde, her ne kadar bir kamu faaliyetinin yürütülmesi engellenmiş olsa da fiili suç oluşturmamaktadır.¹⁰¹ Aynı görüş doğrultusunda Yargıtay'a göre 1982 Anayasası'nda düzenlenmiş olan temel hak ve özgürlüklerini kullanan kişilerin fiilleri, her ne kadar bir kamu faaliyetinin yürütülmesine ya da bir kamu hizmetinden yararlanılmasına engel olsa da sendikal faaliyet meşru bir haktır. Bu nedenle sendikal faaliyet çerçevesinde stant açmış olan sanıkların faaliyetleri hukuka uygun kabul edilmelidir.¹⁰² Kamu faaliyetinin hatalı yürütüldüğünün bildirilmesi amacını taşıyan eleştiri ya da 1982 Anayasası'nda düzenlenmiş olan protesto hakkının kullanılması hukuka aykırı davranış sayılmayacağından, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suç oluşturmamaktadır.¹⁰³ Aynı görüş doğrultusunda Yargıtay'a göre kendisine haksız ceza yazılmasını protesto etmek amacıyla araçlarını kurum içinde bırakan¹⁰⁴; işini kaybetmesi nedeniyle belediye önünde bu durumu şiddetli olarak protesto eden¹⁰⁵ sanıkların hareketlerinin, hak ve hürriyetlerin kullanımı kapsamında olup olmadığı öncelikli olarak değerlendirilmeli ve sonucuna göre hukuki durum belirlenmelidir.

5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesine göre kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda engellenmenin, cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla gerçekleştirilmesi aranmaktadır. Bu halde engelleme, mağdurun özgür iradesini ortadan kaldırma suretiyle gerçekleştirilmektedir. Mağdurun özgür, serbest iradesinin bulunmadığı halde rızası geçerli olmayacağından, 5237 sayılı Kanun'un 26'ıncı maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan rızanın, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda uygulanabilmesi mümkün olmamaktadır.¹⁰⁶

¹⁰¹ Donay (n 2) 180.

¹⁰² Yargıtay 4 CD, E 2012/20283 K 2014/682, 15.01.2014.

¹⁰³ Gökcan ve Artuç (n 2) 4375.

¹⁰⁴ Bkz. "Sanığın kovuşturma aşamasındaki savunmasında, araçlarına yönelik olarak bu zamana kadar çok fazla ceza yazıldığını, bu cezaların bir kısmına itiraz ettiğini, itirazlarının tamamının kabul edildiğini, itiraz etmediklerinden ise bazı cezaları ödemediğini, bazı cezaları ise ödemediğini beyan etmesi karşısında, savunmanın doğruluğu araştırılarak, haklılık payının olduğunun ortaya çıkması halinde, eylemin yasal protesto hakkının kullanımı niteliğinde olup olmadığının tartışılarak sanıkların hukuki durumlarının buna göre değerlendirilmesi gerektiğinin gözetilmemesi kanuna aykırıdır." Yargıtay 4 CD, E 2016/10702 K 2017/16805, 06.06.2017.

¹⁰⁵ Bkz. "Sanığın, belediye tarafından düşük ücretle yolcu taşınması, sefer sayılarının çokluğu nedeniyle işsiz hale gelmeleri yüzünden borçlarını ödeyemeyecek duruma düştüğünü bu durumu ilçe ve belediye yetkilileri ile görüşmeye çalıştıklarını ancak kimsenin sorunları ile ilgilenmediğini, olay günü de mağduriyetlerinin giderilmesi için belediye önüne geldiklerini savunması karşısında, sanığın eyleminin temel hak ve hürriyetlerin kullanılması kapsamında olup olmadığının değerlendirilmesi açısından, sanığın veya üyesi olduğu kooperatifin olay tarihi öncesinde, sefer sayısı ve yolcu taşıma ücreti konusunda herhangi bir resmi makama müracaatı olup olmadığının, müracaatları varsa ne şekilde bir karar verildiğinin araştırılması, sonucuna göre sanığın hukuki durumunun belirlenmesi gerektiği gözetilmeden, eksik inceleme sonucu hüküm kurulması kanuna aykırıdır." Yargıtay 4 CD, E 2014/5745 K 2014/7333, 05.03.2014.

¹⁰⁶ Altunç (n 5) 123.

IV. KUSURLULUĞU KALDIRAN VE AZALTAN NEDENLER

Kamu faaliyetinin yürütülmesinin ya da kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesinde somut olayda, kusurluluğu etkileyen haller bulunabilmektedir.¹⁰⁷

5237 sayılı Kanun'un 24'üncü maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan amirin emrinin yerine getirilmesi hükümlerinin, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda uygulanabilirliğinin tartışılması gerekmektedir. Kamu hizmeti sunan makamların, bireyin kamu hizmetinden yararlanmasını personeli aracılığı ile engellemesi halinde farklı olasılıklar değerlendirilmelidir. 5237 sayılı Kanun'un 24'üncü maddesinin 3'ncü fıkrasına göre konusu suç teşkil eden bir emir yerine getirildiğinde, emri veren kişiyle birlikte emri yerine getiren de sorumlu olmaktadır. Amir tarafından verilen emir, bir kamu faaliyetinin yürütülmesine ya da kamu hizmetlerinden yararlanılmasına engel olduğunda, konusu suç olan bir emir yerine getirilmiş olacağından, emri veren ve emri yerine getiren kişiler birlikte sorumlu olurlar. Aynı görüş doğrultusunda Samsun Bölge Adliye Mahkemesi'nin kararına göre "*Oğullarının şahsi elektrik borcundan dolayı ana ve babasının elektriğinin kesilmesi, çocuğu borcu ödemeye zorlamak amacıyla yapılmış olup; bu durum hem elektrik dağıtım şirketi hem de kesinti işlemini gerçekleştiren personel tarafından bilinmekle birlikte fiili gerçekleştiren personel verilen emri uyguladıklarını beyan etmelerine rağmen, daha önce üç defa daha ana ve babanın elektriğini kesip mühürleme yaptıklarından borcun aslında ana ve babaya ait olmadığını bilmediklerini iddia ettikleri olayda*"¹⁰⁸, konusu suç olan bir emri uyguladıklarından, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunu işledikleri sabit görülmüştür. Verilen emrin hukuka uygunluğu konusunda kaçınılmaz hata yapıldığında ise 5237 sayılı Kanun'un 30'uncu maddesinin 3'üncü fıkrası gereğince emir verilen personelin sorumluluğu bulunmamaktadır.

5237 sayılı Kanun'un 25'inci maddesinin 2'nci fıkrasında yer alan zorunluluk halinin, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda uygulanabilmesi mümkündür. Örneğin; kendisini öldürmek isteyen hasımlarından kaçan kişinin, sağlık ocağına sığınarak kapıyı kilitlediği olayda, kendisine ait bir hakka yönelik, bilerek neden olmadığı ve başka suretle korunmak olanağı bulunmayan ağır ve muhakkak bir tehlikeden kurtulmak zorunluluğu ile hareket edildiğinden faile ceza verilmemektedir.

5237 sayılı Kanun'un 29'uncu maddesi gereğince haksız tahrik hükümlerinin, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda uygulanabilmesi mümkündür.¹⁰⁹ Örneğin; faturasını düzenli olarak ödemesine rağmen, personelin

¹⁰⁷ Hafizoğulları ve Özen (n 13) 198.

¹⁰⁸ Samsun 6 BAM, E 2018/816 K 2019/1263, 15.05.2019.

¹⁰⁹ Bkz. Benzer görüş için Yargıtay. "*Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda, savunmaların doğruluğu araştırılıp, olayın çıkış sebebi üzerinde durularak, sanıklar hakkında haksız tahrik hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağına tartışılmaması kanuna aykırıdır.*" Yargıtay 4 CD, E 2016/10702 K 2017/16805, 06.06.2017.

kişisel husumet nedeniyle abonenin elektriğini kesmesi ve devamında kurumun, hukuka aykırı olarak abonenin elektriğini açmayı reddetmesi halinde, kurumun ve personelinin hareketi haksız fiil olup abonenin hiddet veya şiddetli elem duymasına neden olabilmektedir. Abone de yeni abonelikler kurmak adına yapılan kazı çalışmasını engellediğinde, kamu faaliyetinin yürütülmesi engellendiğinden kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunu oluşturmaktadır. Bu durumda hiddet veya şiddetli elemin etkisi altında hareket eden abone, haksız tahrik hükümlerinden yararlandırılmalıdır.

V. SUÇUN ÖZEL GÖRÜNÜŞ BİÇİMLERİ

A. Teşebbüs

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçuna teşebbüs mümkündür.¹¹⁰ Fail, bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin ya da kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi için harekete geçip, elinde olmayan nedenlerle hareketini tamamlayamadığında ya da netice meydana gelmediğinde suç teşebbüs aşamasında kalmış olmaktadır.¹¹¹ Örneğin; güvenlik noktasındaki kilidi açmak suretiyle yolcuların trene binmesine veya acil servise girerek doktorların hastaları tedavi etmesine engel olmaya çalışan failin, görevlinin müdahale etmesiyle birlikte olay yerinden ayrılması halinde, teşebbüs hükümleri uygulanmalıdır. Aynı görüş doğrultusunda Yargıtay'a göre de kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesi amacıyla, elverişli hareketlerle suçun icrasına başlanmasına rağmen somut olayda fabrikanın faaliyetine ara vermemesi halinde, teşebbüs hükümleri uygulanmalıdır.¹¹²

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda, gönüllü vazgeçme hükümlerinin uygulanabilmesi mümkündür. Örneğin; elinde sopa ile belediye otobüsünün içine giren kişi, aracı durdurmadığı takdirde kendisine zarar vereceğini söyleyerek şoförü tehdit eder. Şoförün, aracı sağ şeride doğru yavaşlatmaya çalıştığını gördüğünde ise davranışından dolayı pişmanlık duyar ve özür dileyerek otobüste boş olan bir koltuğa oturur. Kamu faaliyetinin yürütülmesi engellenmeden önce suçu tamamlamaktan vazgeçmiştir. Bu durumda fail; suça teşebbüsten değil, sadece tamamlanmış olan tehdit suçundan dolayı sorumlu tutulmalıdır.

¹¹⁰ Malkoç (n 35) 2022.

¹¹¹ Gerçeker (n 7) 1238; Gökcan ve Artuç (n 2) 4382; Sami Gören, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu* (Yetkin 2012) 747; Malkoç (n 35) 2022; Arslan ve Azizağaoğlu (n 98) 512; Ali Parlar ve Muzaffer Hatipoğlu, *Türk Ceza Kanunu Yorumu* (Seçkin 2008) 1827; Şahbaz (n 1) 1669; Altunç (n 5) 122; Sevik (n 76) 240; Artuk, Gökcan, Alşahin ve Çakır, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (n 33) 476; ; Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun neticesi harekete bitiş suç tipi olduğu gerekçesiyle teşebbüse elverişli olmadığına dair aksi görüş için bkz. Hafizoğulları ve Özen (n 13) 198; Taneri (n 10) 459.

¹¹² Yargıtay 4 CD, E 2013/1428 K 2013/20454, 25.06.2013.

B. İştirak

5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinde iştirake ilişkin özel düzenleme bulunmadığından, suça iştirake ilişkin genel hükümler uygulanmaktadır.¹¹³ Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi mütemadi suç olduğundan, temadi sona erene kadar suça iştirak edilebilmesi mümkündür.¹¹⁴

C. İçtima

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 42'nci maddesine göre biri diğerinin unsurunu veya ağırlaştırıcı nedenini oluşturması dolayısıyla tek fiil sayılan suça bileşik suç denir. Bileşik suçta, başlı başına bağımsız bir suç, diğer bir suçun içinde erimekte ve ayrıca ceza verilmemektedir.¹¹⁵ Bileşik suç oluştururken norm, unsur olan suç ya da suçları tüketmiş, bağımsızlıklarını kaybettirmiş olmaktadır. Bunun sonucunda da ortada tek norm ve onun düzenlendiği suç kalmaktadır.¹¹⁶ Doktrinde çoğunluğun görüşüne cebir veya tehdit unsur suçlar olup ayrıca cezalandırılmadığından, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi bileşik suç olarak kabul edilmektedir.¹¹⁷ Bileşik suç olarak kabul etmeyen görüşe göre ise bileşik suçta biri diğerinin unsuru olarak değil, iki farklı suç yeni bir suç tipinin unsurları olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin cebir veya tehdit ile hırsızlık suçları birlikte işlendiğinde, bileşik suç olan yağma oluşmaktadır. Bu halde cebir veya tehdit ile hırsızlık, yağma suçunun unsurları olmaktadır. Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda ise birden fazla farklı suç, yeni bir suç tipinin unsuru olarak bulunmamaktadır.¹¹⁸ Şöyle ki kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda cebir veya tehdit, suçun unsuru olmasına karşın bir başka suçla birleşerek bağımsız bir suç oluşturmamaktadırlar. Diğer bir deyişle cebir veya tehdit olmaksızın, kamu faaliyetinin ya da kamu hizmetinden yararlanılmasının engellenmesi diye farklı bir suç bulunmamaktadır. Bu nedenle 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinde yer alan suç, bileşik suç olarak nitelendirilmemelidir.¹¹⁹ Yargıtay'a göre bileşik suçta, kanunda suç olarak

¹¹³ Şahbaz (n 1) 1669.

¹¹⁴ Gökcan ve Artuç (n 2) 4382.

¹¹⁵ Sulhi Dönmezer ve Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II* (Der 2019) 651.

¹¹⁶ Veli Özer Özbek, Koray Doğan ve Pınar Bacaksız, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin 2020) 543.

¹¹⁷ Dönmezer ve Erman (n 115) 652; Özgenç (n 42) 614; Mahmut Koca ve İlhan Üzülmöz, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin 2020) 556; Hakan Hakeri, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Adalet 2021) 551; Mehmet Emin Artuk, Ahmet Gökcan, Mehmet Emin Alşahin ve Kerim Çakır, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Adalet 2020) 789; Gerçekler (n 7) 1290; Malkoç (n 35) 2022; Parlar ve Hatipoğlu (n 111) 1827; Şahbaz (n 1) 1668; Altunç (n 5) 127; Erman (n 40) 113; Tezcan, Erdem ve Önok (n 31) 580; Kayıhan İçel ve A. Hakan, *Ceza Hukuku Genel Hükümler II. Kitap* (Beta 2007) 327.

¹¹⁸ Zeki Hafizoğulları ve Günal Kurşun, "5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu'nda Bileşik Suçun Tanımı Hakkında" (2007) 65 (3) ABD 56, 60.

¹¹⁹ Pervin Aksoy İpekçiöğlü, "Türk Ceza Kanunu'nda Bileşik Suç" (2012) 61 (1) AÜHFD 43, 53;

yer alan bir fiilin bir başka suçun unsuru olarak düzenlenmesi yeterli olup iki farklı suç, oluşacak yeni suç tipinin unsurları olmak zorunda değildir. Cebir veya tehdit, kanunda ayrıca bağımsız olarak oluşturulmuş suç tipinin unsurları olduğu takdirde bileşik suç hükümleri uygulanmalıdır. Bu nedenle kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi bileşik suçtur.¹²⁰ Bileşik suç oluşturulan hareketlerin tümünün kanunda bağımsız suçlar olarak düzenlenmesi gerekmemektedir. Bu hareketlerden bazılarının başka bir suç oluşturması yeterli olmaktadır. Burada önemli olan tüm bu hareketlerin hukuki olarak tek bir suçun haksızlık unsurunu oluşturmasıdır. Cebir veya tehdidin, suçun unsuru olup bağımsızlığını kaybettiği suçların tek fiil olarak kabul edilmesinden dolayı, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi bileşik suç olarak kabul edilmelidir.

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda, cebir ve tehdidin her ikisi de somut olayda gerçekleşebilmektedir. Bu durumda, bu fiillerin kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçundaki unsur suç olma özelliği değişmemekte, cebir veya tehditten dolayı ayrıca cezalandırma yoluna gidilmemektedir.

Failin aynı hareketinin sonucu olarak, 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin (a) bendinde yer alan kamu faaliyetinin yürütülmesine engel olunması ve (b) bendinde yer alan kamu hizmetlerinden yararlanılmasına engel olunması hâlinde, sadece bir suç oluşmaktadır.¹²¹

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun cebir veya tehdit dışında hukuka aykırı başka bir davranışla da işlenebilmesi mümkündür. Hukuka aykırı davranış bağımsız bir suç oluşturduğu takdirde, örneğin mala zarar verme yoluyla kamu faaliyetinin yürütülmesi veya kamu hizmetinden yararlanma hakkı engellendiğinde, bileşik suç hükümleri uygulanmamalıdır. Bir fiil ile birden fazla farklı suçun oluşmasına sebebiyet verilmiş olacağından, fikri içtima kuralı gereğince daha ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı failin cezalandırılması gerekir.¹²² Benzer şekilde hakaret fiili de bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesine neden olabilmektedir. Örneğin; kendisine hakaret edildiği için makinistin treni hareket ettirmemesi halinde, bir kamu faaliyetinin yürütülmesi engellenmiş olmaktadır. Bu halde yine fikri içtima kuralı uygulanmalıdır.

Cebir veya tehdit ile birlikte hukuka aykırı davranış da somut olayda gerçekleştirilmiş olduğunda, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu ve bağımsız bir suç olarak hukuka aykırı davranıştan dolayı gerçek içtima kuralının uygulanması gerekir. Örneğin; pilota yönelik tehdit ve hakaretin yapılmasıyla bir kamu faaliyetinin yürütülmesi engellendiğinde, kamu hizmetlerinden

---

Mustafa Özen, *Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri* (Adalet 2020) 682; Timur Demirbaş, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin 2016) 527.

¹²⁰ Yargıtay 16 CD, E 2016/777 K 2017/776, 07.02.2017.

¹²¹ Gökcan ve Artuç (n 2) 4383.

¹²² Özbek (n 28) 740.

yararlanma hakkının engellenmesi suçuyla birlikte hakaret suçundan dolayı da fail sorumlu tutulmalıdır.¹²³ Yargıtay'ın da görüşü bu yöndedir. Yargıtay'a göre cebir veya tehdit gerçekleşikten sonra hakaret fiili, kamu faaliyetinin yürütülmesinin ya da kamu hizmetinden yararlanılmasının engellenmesinde, unsur fiil olarak değerlendirilmemektedir. Bu nedenle hakaretin mevcut olduğu somut olayda, hakaret ve kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçlarının oluştuğunun kabulü gerekmektedir.¹²⁴

Cebir veya tehdit içeren fiilin, birden fazla farklı suçun oluşmasına neden olması halinde fikri içtima hükümleri uygulanmalıdır. Örneğin; cebir veya tehdit ile cezaevi aracından sanıkların çıkartılması engellendiğinde, 5237 sayılı Kanun'un 265'nci maddesinde yer alan görevi yaptırmamak için direnme suçu ile 113'üncü maddede yer alan kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun unsurları somut olayda birlikte oluşmaktadır. Fikri içtima gereğince en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı failin sorumlu tutulması gerekir. Yargıtay'ın da görüşü bu yöndedir. *"Daha önce belediye şoförleri ile tartışma yaşayan sanığın, elindeki sopayla olay günü belediye otobüsünün arka kapısından binerek, bir daha bu güzergâhtan yolcu almayacaksınız diyerek sopa ile şoförün darp edildiği somut olayda cebir yoluyla kamu görevlisine yönelik görevini yaptırmamak için direnme suçu ile birlikte kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun fikri içtima kapsamında ele alınması gerekmektedir."*¹²⁵

Bir ulaşım aracının işgal edilerek belli süre hareket etmesinin engellenmesi halinde, aynı fiilin sonucunda birden çok farklı suçun işlenmesi ihtimali bulunmaktadır. Öncelikli olarak cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir kamu faaliyeti olan ulaşımın yürütülmesi engellenmiş olacağından, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu oluşur. Ulaşım aracının hareket etmesi engellendiği için 223'üncü maddede yer alan ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması suçu da işlenmiş olur. Bu durumda tek fiil ile farklı kanun maddeleri ihlal edildiğinden, fikri içtima hükümleri gereğince en ağır cezayı gerektiren suçtan dolayı fail cezalandırılmalıdır. Ulaşım aracının içinde bulunan kişilerin de cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla belli süre hürriyeti tahdit edilmiş olacağından, kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçundan dolayı sorumluluğun nasıl olacağı belirlenmelidir. 5237 sayılı Kanun'un 223'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasına göre ulaşım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması suçunun işlenmesiyle birlikte, kişilerin hürriyetinin tahdit edilmesi halinde, fail ayrıca kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçundan dolayı cezalandırılmaktadır. Toparlamak gerekirse, ulaşım aracının hareket etmesinin engellenmesi halinde, fikri içtima kuralı uygulanarak kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi ile ula-

¹²³ Gökcan ve Artuç (n 2) 4377.

¹²⁴ Yargıtay 4 CD, E 2011/12018 K 2013/20308, 25.06.2013.

¹²⁵ Yargıtay 8 CD, E 2019/612 K 2019/6006, 02.05.2019.

şım araçlarının kaçırılması veya alıkonulması suçlarından hangisinin cezası daha ağır ise fail o suçtan dolayı sorumlu tutulur. Kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçundan dolayı ise 223'üncü maddesinin 4'üncü fıkrasına göre ayrıca cezalandırma yoluna gidilmelidir.

5237 sayılı Kanun'un 119'uncu maddesinin 2'nci fıkrasında özel içtima hali düzenlenmiştir. Buna göre kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun işlenmesi sırasında, 5237 sayılı Kanun'un 87'nci maddesinde düzenlenmiş olan kasten yaralama suçunun neticesi sebebiyle ağırlanmış halleri gerçekleştğinde, ayrıca kasten yaralama suçuna ilişkin hükümler uygulanmaktadır.¹²⁶ Örneğin; adliye binasına girilmesine engel olunması sırasında uygulanan cebir, mağdurun vücudunda kemik kırılmasına neden olduğunda, gerçek içtima kuralı gereğince kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu ve ağırlanmış yaralama suçundan dolayı gerçek içtima kuralı uygulanmalıdır. 5237 sayılı Kanun'un 86'ncı maddesinde düzenlenmiş olan kasten yaralama suçunun basit halinin somut olayda gerçekleşmesi halinde, bu durum suçta unsur olarak yer alan cebir sayılmakta ve bileşik suç hükümleri gereğince ayrıca kasten yaralama suçundan dolayı sorumluluk doğmamaktadır.

Bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin veya kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi, 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesi dışında ayrıca ve açıkça suç olarak düzenlenmiş olduğunda, hangi suç ya da suçlardan dolayı sorumluluğun oluşacağı belirlenmesi gerekmektedir. 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinde yer alan kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu, genel ve tamamlayıcı bir suç tipi olarak düzenlenmiştir. 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin uygulanabilmesi için bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin ya da kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi, özel bir hükümle bir başka suç olarak ayrıca düzenlenmemiş olmalıdır.¹²⁷ Kamu faaliyetinin yürütülmesinin ya da bir kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi, ayrıca ve açıkça özel bir normun konusu yapılmış olduğunda, cezası dikkate alınmaksızın fail özel norma göre cezalandırılmalıdır.¹²⁸ Örneğin; eğitim-öğretim faaliyeti engellendiğinde 113'üncü maddede yer alan kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi yerine, 112'nci maddede yer alan eğitim ve öğretim hakkının engellenmesi suçundan; faaliyeti engellenen bir siyasi parti olduğunda, 114'üncü maddede yer alan siyasi hakların kullanılmasının engellenmesi suçundan dolayı cezalandırılacaktır.¹²⁹ Benzer şekilde Yasama bir kamu faaliyeti olmasına rağmen, cebir veya tehdit kullanılarak Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin görevini kısmen veya tamamen yapmasını engellemeye teşebbüs edilmesi halinde, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu yerine, 311'inci maddede yer alan

¹²⁶ Hafızoğulları ve Özen (n 13) 198.

¹²⁷ Demirbaş (n 119) 525.

¹²⁸ Hakeri (n 117) 588.

¹²⁹ Gökcan ve Artuç (n 2) 4383.

Yasama organına karşı işlenen suçtan; Yürütme bir kamu faaliyeti olmasına rağmen cebir ve şiddet kullanarak Türkiye Cumhuriyeti Hükümetinin görevini yapmasını kısmen veya tamamen engellemeye teşebbüs edilmesi halinde, 312'nci maddede yer alan Hükümete karşı işlenen suçtan dolayı sorumlu tutulacaktır.¹³⁰

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilmektedir. Aynı suç işlemeye iradesiyle, aynı kurum faaliyetinin yürütülmesinin farklı zamanlarda birden çok defa engellenmesi ya da aynı kişinin farklı zamanlarda birden çok defa kamu hizmetlerinden yararlanabilmesinin engellenmesi hali zincirleme suç kapsamında değerlendirilir (m. 43/1).¹³¹ Yargıtay'ın da görüşü bu yöndedir. Yargıtay'a göre aynı suç işlemeye iradesiyle farklı tarihlerde defalarca polis imdat hattını arayan sanığın eyleminde, aynı kurumun faaliyeti farklı tarihlerde engellenmiş olup, sanığın eylemi zincirleme suç kapsamında değerlendirilmelidir.¹³² Benzer şekilde tek fiil ile birden fazla kurumun faaliyetinin engellenmesi ya da birden fazla kişinin kamu hizmetinden yararlanabilmesinin engellenmesi halinde yine zincirleme suç hükümleri tatbik edilir (m. 43/2'deki aynı neviden fikri içtima).¹³³ Kurumun faaliyetini engellemek amacıyla birden çok çalışana cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışın gerçekleştirilmesi, aynı neviden fikri içtima için yeterli olmamaktadır. Bu durum, 5237 sayılı Kanun'un 61'inci maddesinin 1'inci fıkrasının (e) bendi kapsamında değerlendirilmekte ve alt sınırdan uzaklaşarak cezalandırmanın gerekçesi olarak kabul edilmektedir.¹³⁴

VI. MUHAKEME VE YAPTIRIM

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun faili, iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılmaktadır.

Suçun takibi şikâyet tabii olmayıp, dava zamanaşımı süresi suçun işlendiği tarihten itibaren sekiz yıl olarak uygulanmaktadır. Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunda soyut ceza iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası olmasına karşın sonuç ceza, kısa süreli hapis cezası olduğunda seçenek yaptırımlara çevrilebilmektedir. Sonuç ceza iki yıl veya daha az süreli hapis cezası olduğunda, cezanın ertelenmesi ve hükmün açıklanmasının geri bırakılması kararlarının verilmesi mümkündür. Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun cezasının üst sınırı on yılı aşmadığından, Asliye ceza mahkemesi görevlidir. Yetkili mahkeme ise kamu faaliyetinin yürütülmesinin ya da kamu hizmetinden yararlanılmasının engellendiği yer mahkemesidir.

¹³⁰ Şahbaz (n 1) 1669.

¹³¹ Hafızoğulları ve Özen (n 13) 198.

¹³² Yargıtay 4 CD, E 2018/3159 K 2018/12649, 26.06.2018.

¹³³ Gökcan ve Artuç (n 2) 4382; Malkoç (n 35) 2022; Şahbaz (n 1) 1669.

¹³⁴ Malkoç (n 35) 2022.

SONUÇ

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 113'üncü maddesine göre cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışla bir kamu faaliyetinin yürütülmesine ya da kamu kurumu, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları tarafından verilen ya da kamu makamının verdiği izne dayalı olarak sunulan hizmetlerden yararlanılmasına engel olunması hali, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu başlığı altında yaptırıma bağlanmıştır.

6529 sayılı Kanun değişikliğinden önce fiil, kamu kurumu faaliyetlerinin yürütülmesine engel olunması şeklinde düzenlenmişti. Değişiklikten sonra ise faaliyetin yürütülmesinin engellenmesiyle birlikte, kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi de maddeye dahil edilerek suçun kapsamı genişletilmiş olmaktadır. Bir kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesinde, hizmetten yararlanma değil, kamu hizmetinin sunumu engellenmektedir. Hizmetlerden yararlanılma hakkının engellenmesinde ise hizmetin gereklerinden, olanaklarından veya avantajlarından yararlanma hakkı engellenmektedir.

5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin başlığı, "*kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesidir.*" Suçun başlığı, suç tipinin 1'inci fıkrasının (a) bendinde yer alan kamu faaliyetinin yürütülmesinin engellenmesini kapsamaktadır. Bu nedenle 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin başlığı, "*kamu faaliyetinin yürütülmesinin ve kamu hizmetinden yararlanma hakkının engellenmesi*" olarak değiştirilerek, madde başlığı ve metin kısmı arasındaki çelişki ortadan kaldırılmalıdır.

6529 sayılı Kanun ile birlikte, 5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin başlığının kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi şeklinde değiştirilmesine karşın nitelikli hallerin düzenlendiği "*ortam hüküm*" başlıklı 119'uncu maddenin 1'inci fıkrasında suçun adı "*kamu kurumu veya kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının faaliyetlerinin engellenmesi*" olarak yer almaktadır. 6529 sayılı Kanun değişikliği uyarınca, 5237 sayılı Kanun'un 119'uncu maddesinde yer alan ifade güncellenmeli ve çelişki ortadan kaldırılmalıdır.

5237 sayılı Kanun'un 113'üncü maddesinin 1'inci fıkrasının (b) bendinde kamu hizmeti; kamu kurumu, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu ve kamu kurumlarının verdiği izinle faaliyette bulunan kişilerin sundukları hizmet şeklinde somutlaştırılmaktadır. İlk fıkranın (a) bendinde ise kamu faaliyetini yürütenler somutlaştırılmamıştır. Seçimlik hareketler arasında uyum olması adına, özellikle kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşu ile kamu kurumlarının verdiği izinle faaliyette bulunan kişilerin yürüttükleri kamu faaliyetinin engellenmesinin de suçun kapsamında olduğunun (a) bendinde belirtilmesinde fayda bulunmaktadır.

7406 sayılı Kanun ile birlikte, kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun konusunun sağlık hizmeti olması hâlinin nitelikli hal olarak kabulü ve ceza sorumluluğunun artırılması yerinde olmamaktadır. Düzenleme,

sağlık çalışanlarına yönelik şiddetin önlenmesi amacını taşımakta ise de örneğin kolluk personeline yönelik şiddet, sağlık çalışanlarına yönelik şiddetten daha az yoğunlukta değildir.

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçunun cezası, 6529 sayılı Kanun değişikliğinden önce bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası iken, değişiklikle birlikte iki yıldan beş yıla kadar hapis cezası öngörülmüştür. Suçun cezasının iki kat olacak şekilde artırılmasına neden ihtiyaç duyulduğu, amacın ne olduğu, önceki ceza miktarının neden yetersiz görüldüğü, benzer nitelikli suçların cezaları ile uyumun ve orantının dikkate alınıp alınmadığı, öngörülen hapis cezasının hakaniyetli olup olmadığı gibi cevaplandırılması gereken sorular bulunmaktadır.

Kamu hizmetlerinden yararlanma hakkının engellenmesi suçu, kamu faaliyetinin yürütülmesinin veya kamu hizmetlerinden yararlanılmasının engellenmesi halinde tamamlanmış olmaktadır. Uygulamada özellikle kamu görevini ifa eden personele yönelik cebir veya tehdidin ya da hukuka aykırı başka bir davranışın gerçekleştirildiği vakıalarda, suç tamamlanmış gibi algı oluşabilmektedir. Faaliyeti yürüten personele yönelik cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışın gerçekleştirilmesi yeterli olmayıp, ilgili kurum tarafından yürütülen faaliyet engellenmiş olmalıdır. Cebir veya tehdit ya da hukuka aykırı başka bir davranışın gerçekleştirilmesi, kamu görevinin yürütülmesinin veya bireylerin kamu hizmetinden yararlanabilmesinin engellediği anlamına gelmemektedir. Suçun tamamlandığının ayrıca ve açıkça kanıtlanması gerekmektedir.

KAYNAKÇA

Akyılmaz B, Sezginer M ve Kaya C, *Türk İdare Hukuku* (Savaş 2019).

Artuk ME, Gökçen A, Alşahin ME ve Çakır K, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Adalet 2020).

Artuk ME/Gökçen A, Alşahin ME, Çakır K, *Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Adalet 2021).

Altunç S, “Kamu Hizmetlerinden Yararlanma Hakkının Engellenmesi” *Özel Ceza Hukuku Cilt III* (Onikilevha 2021) 115-128.

Arslan Ç ve Azizağaoğlu B, *Türk Ceza Kanunu Şerhi* (Asil 2004).

Cin S, “Eğitim ve Öğretim Hakkının Engellenmesi Suçu” (2020) 5 (1) ÇÜHFD 689-710.

Demirbaş T, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin 2016).

Donay S, *Türk Ceza Kanunu Şerhi* (Beta 2007).

Dönmezer S ve Erman S, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku Cilt II* (Der 2019).

Erman FE, “Eğitim ve Öğretim Hakkının Engellenmesi” *Özel Ceza Hukuku Cilt III* (Onikilevha 2021) 101-114.

- Gerçeker H, *Türk Ceza Kanunu Yorumu Cilt I* (Seçkin 2018).
- Gökcan HT ve Artuç M, *Türk Ceza Kanunu Şerhi Cilt III* (Adalet 2021).
- Gören S, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu* (Yetkin 2012).
- Gözübüyük AŞ ve Tan T, *İdare Hukuku Genel Esaslar Cilt I* (Turhan 2018).
- Günday M, *İdare Hukuku* (İmaj 2017).
- Hafizoğulları Z ve Kurşun G, “5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu’nda Bileşik Suçun Tanımı Hakkında” (2007) 65 (3) ABD 56-62.
- Hafizoğulları Z ve Özen M, *Kişilere Karşı Suçlar: Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (USA 2016).
- Hakeri H, *Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Adalet 2021).
- İçel K ve Evik AH, *Ceza Hukuku Genel Hükümler II. Kitap* (Beta 2007).
- İpekçioğlu PA, “Türk Ceza Kanunu’nda Bileşik Suç” (2012) 61 (1) AÜHFD 43-67.
- Koca M ve Üzülmez İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin 2020).
- Koca M ve Üzülmez İ, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Adalet 2019).
- Mahmutoğlu FS ve Karadeniz S, *Türk Ceza Kanunu Genel Hükümler Şerhi* (Beta 2017).
- Malkoç İ, *Açıklamalı Türk Ceza Kanunu* (2013).
- Özbek VÖ, *Yeni Türk Ceza Kanunu’nun Anlamı Cilt II* (Seçkin 2008).
- Özbek VÖ, Doğan K ve Bacaksız P, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin 2020).
- Özbek VÖ, Doğan K ve Bacaksız P, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Seçkin 2020).
- Özen M, *Ceza Hukuku Genel Hükümler Dersleri* (Adalet 2020).
- Özgenç İ, *Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler* (Seçkin 2020).
- Parlar A ve Hatipoğlu M, *Türk Ceza Kanunu Yorumu* (Seçkin 2008).
- Sevük HY, *Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler* (Adalet 2019).
- Sözüer A, “Tehdit Suçu” (1991-1994) 54 (1-4) İÜHF 124-146.
- Şahbaz İ, *Açıklamalı ve İçtihatlı Türk Ceza Kanunu Cilt I* (Yetkin 2020).
- Taneri G, *Hürriyete Karşı Suçlar* (Seçkin 2020).
- Tezcan D, Erdem MR ve Önok RM, *Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku* (Seçkin 2020).

